

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת קארין אלהרר

פ/25/3278

הצעת חוק-יסוד: השפיטה (תיקון – מינוי נשיא ומשנה לנשיא בית המשפט העליון)

1. הוספת סעיפים 4א ו-4ב בחוק-יסוד: השפיטה¹, אחרי סעיף 4 יבוא:

4א-4ב

4א. "מינוי נשיא בית המשפט העליון יהיה הוותיק מבין שופטי בית המשפט העליון, אשר ביום מינויו לנשיא נותרו לו לפחות שלוש שנות כהונה, טרם יציאתו לקצבה.

(ב) שנות הוותק של שופט כמפורט בסעיף קטן (א) ייחשבו מיום מינויו לכהונה בבית המשפט העליון ועד למועד פרישת נשיא בית המשפט העליון המכהן.

4ב. המשנה לנשיא בית המשפט העליון יתמנה על ידי נשיא בית המשפט העליון לפי שיקול דעתו."

2. בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984², במקום סעיף 8(א) יבוא:

המשפט

"(א) נשיא בית המשפט העליון והמשנה לנשיא בית המשפט העליון יתמנו לפי הוראות סעיפים 4א ו-4ב לחוק-יסוד: השפיטה ויבחרו מקרב שופטי בית המשפט העליון."

דברי הסבר

הצעת החוק מבקשת לעגן נוהג רב שנים ביחס למינוי נשיא בית המשפט העליון. נשיא בית המשפט העליון עומד בראש הרשות השופטת ופועל להבטחת עצמאותה ואי תלותה למול

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 78.
² ס"ח התשמ"ד, עמ' 198.

הרשות המבצעת והרשות המחוקקת. לנשיא בית המשפט העליון סמכויות סטטוטוריות רבות, ביניהן החלטה בדבר קביעת השופטים בהרכב, פסילת שופט מדיון בהליך בשל חשש לקיומו של ניגוד עניינים ועוד. סמכויות אלה מצדיקות מינוי נשיא בית משפט עליון מקצועי ובלתי תלוי.

עד היום מונה נשיא בית המשפט העליון בשיטה המוצגת בסעיף 4א(א) המוצע ("שיטת הסניוריטי"), לפיה יתמנה הנשיא על פי ותק שיפוטי בבית המשפט העליון. מנגנון זה מבטיח כי מינוי הנשיא ייעשה משיקולים עניינים בלבד, ללא מעורבות פוליטית חיצונית כך שנשיא בית המשפט העליון יהיה בעל הוותק השיפוטי הרב ביותר בבית המשפט העליון, מקצועי ובעל הכרות רבה עם המערכת המשפטית.

כמו כן, מוצע בחוק זה להוסיף הוראה הנוגעת למועד מינוי הנשיא ביחס לשנים שנותרו לכהונתו עד הגיעו לגיל קצבה, כקבוע בסעיף 13(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984. מוצע כי מלבד הוותק השיפוטי, על נשיא בית המשפט העליון להיות כשיר לכהן כנשיא לפחות שלוש שנים עד ליציאתו לגיל קצבה. קביעת פרק זמן מינימלי זה נועדה להבטיח את יציבות בית המשפט העליון והמשך רציפותו התפקודית.

באשר למינוי המשנה לנשיא בית המשפט העליון, מוצע לקבוע כי לנשיא בית המשפט העליון שיקול הדעת למנות את המשנה לנשיא בית המשפט העליון בהתאם לשיקול דעתו.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
י' באייר התשפ"ג (01.05.2023)